

Szkoła w Trzcińsku (Schönfliess) kronikarskie zapiski

Autor: Tadjol

W tym roku 2015, obchodzimy 70-lecie powstania szkolnictwa polskiego na terenie ziem zachodnich i północnych naszego kraju. Po zakończeniu II wojny światowej i przetasowań ludności polskiej i niemieckiej, nastąpiło przejście i organizacja administracji i szkół polskich na byłych terenach niemieckich. Również w 1945 roku, w Trzcińsku-Zdroju powstała Szkoła Podstawowa w dawnym niemieckim budynku szkolnym przy zbiegu ul. Kościelnej i ul. 2 Lutego.

Jednak nie o tych czasach chciałbym wspomnieć, lecz o wcześniejszych, wyjętych z kart historii dawnego Trzcińska (Schönfliess/ Bad Schönflieβ), jako ciekawostkę historyczną dotyczącą miasta. Pierwsza wzmianka jaka zachowała się na temat szkoły i nauczyciela w dawnym Trzcińsku pochodzi z XV wieku. „Rectoris scolarum, jest to roczne uposażenie nauczyciela (belfra) w Trzcińsku – przede wszystkim 5 marek od rady miasta i 4 marki za „Salve regina” (śpiew podczas pogrzebów), 2 marki za dwie msze, mianowicie: w czwartek w „Boże Ciało” i w sobotę „Sancta virgo” śpiewanie z uczniami. Za bicie dzwonów w cztery strony ze świątyni św. Jerzego (kaplicy i szpitala) 18 fenigów i 6 fenigów z kościoła farnego. Ponadto otrzymuje również zawartość koszyka, o ile się jego do tych czynności dopuszcza. Ponadto „czuwa” on nad ławą ławników. Tak często gdy pisze on za mieszkańca list, należy mu się za to 6 fenigów. Po za tym otrzymuje on w szkole wynagrodzenie od jego uczniów. Otrzymuje też 3 fenigi za napisanie aktu urodzenia, metryki chrztu. Ma także tak utrzymać szkołę i kościół, aby nie było strat i żadnych na niego skarg. Ma tak rozporządzać czasem by pomóc kościelnemu przy dzwonieniu dużym dzwonem. Do tego, jako posłaniec, tak często jak rada sobie zażyczy, należycie dawać dowód posługi. Podczas zimy musi osobiście narąbać drewno, lub wyznaczyć do pomocy drugiego, zamiast siebie. Otrzymuje również 12 groszy rocznie za pilnowanie zegara”.

Jak widać z tego powyższego zapisu nauczyciel miał wiele obowiązków wobec kościoła, szkoły i rady miejskiej. Dawniej szkoła była przynależna do kościoła i nadzorowana przez superintendenta kościelnego, jak podają niemieckie kroniki. O pierwszym budynku szkolnym w Trzcińsku, jak dotychczas nie znalazłem żadnej informacji, być może że nie dotarłem do takowych. Faktem jednak jest, że szkoła była budowana zawsze w pobliżu kościoła. Następny zapis kroniki mówi nam: „Dnia 2 września 1681 roku oddano budynek szkoły do użytku”. Jednak budynek ten był mały i miał krótką żywotność. Wprowadzony obowiązek szkolny przez króla Fryderyka Wilhelma I wymagał większej budowli. Więc stary budynek rozebrano i wybudowano nową szkołę miejską. W kronice czytamy: „Dnia 13 stycznia 1734 roku poświęcono nową szkołę. Poświęcenie jej odbyło się przed południem o godz. 9.00, przy biciu wszystkich dzwonów, a rada miejska wraz z mieszkańcami zebrała się na dziedzińcu szkolnym, gdzie odśpiewano pieśni kościelne, a proboszcz Zieritz wygłosił mowę. Po krótkiej części artystycznej władze kościelne i miejskie zwiedziły wnętrze szkoły, a wśród nich: proboszcz parafii Theodor Bernhard Zieritz i diakon Martin Blühming, konsul i zarazem sędzia Christian Hirsekorn, konsul Johann Heinrich Hummel, podkomorzy Johann Gebhard Schultze, senator Fryderyk Dittmar, senator Timotheus Steffert, senator Ernst Ulrich i Christian Schelpfeffer, sekretarz Johann Bernhard Stephase. Rektorem ówczesnej szkoły był Balthasar Samuel Reibhand, kantorem Michael Ludwig Bergemann, mistrzem kościelnym był Peter Balle”. W miejskiej szkole, w roku 1788 było 74 uczniów w trzech klasach szkolnych, którzy byli nauczani przez jednego rektora i jednego kantora. Rektor był osobą z wykształceniem uniwersyteckim i pretendencją kancelarii parafialnej. W niemieckich kronikach miejskich i kościelnych dalej można przeczytać: „Dnia 31 października 1817 roku odbyły się uroczystości związane z 300-leciem Jubileuszu reformacji. O godz. 8.30 młodzież szkolna zgromadziła się w dużej sali szkolnej. O godz. 9.00, wśród bicia dzwonów, cała młodzież z pastorem i nauczycielami udała się do kościoła. W czasie marszu pod kościół śpiewano pieśń „Fest Steht dein Bund”. W kościele reprezentacyjna młodzież szkolna z kotłami i trąbkami godnie przyjęła orszak, przy śpiewie pieśni. Po południu o godz. 14.00 zgromadzeni pod plebanią, przy biciu dzwonów i ze śpiewem, udali się do kościoła. Szkolna delegacja wraz z pastorem i nauczycielami stanęli przy ścianie, na której znajduje się obraz Lutra. W tym miejscu kantor Göbler wygłosił przemowę, myśl Lutra o szkolnym wychowaniu i o jego powstałych pismach, cały uroczysty charakter był przy śpiewie dzieci.”

Bad Schönfliess, Kircherstrasse 1913r. – Trzcińsko-Zdrój, ul. Kościelna, widok szkoły. Bad Schönfliess, Luisenstrasse ok. 1920r. – Trzcińsko-Zdrój, ul. 2 Lutego, widok szkoły. Do roku 1919 Superintendenci byli szkolnymi inspektorami powiatowymi, podczas gdy pastory do 1913 roku byli rektorami szkoły miejskiej. Szkoła miejska składała się z 7 klas ludowych i 6 klas średnich, te ostatnie

przeszły tu ze szkoły prywatnej rektora J. Saborowskiego, która została założona przez niego w 1914 i przejęła istniejącą do tej pory szkołę rodzinną F. Schliemann'a.

Bad Schönfliess 1924r. – klasa szkoły ludowej z wychowawczynią panią Dix.

Bad Schönfliess 1924r. – klasa szkoły średniej z wychowawcą panem Bernau. Do kolegium nauczycielskiego należeli: rektor Julius Saborowski (od 1913), kantor Müller, Bergemann, Brühning, Papenfuß, Riech, Schuler, Zimpel oraz panie Dix, Emig, Könitzer, Neumann i Scharmer. W skład komisji szkolnej wchodził: burmistrz Baumann, E. Dix, superintendent König, August Lasse, dr Nicks, nauczyciel Papenfuß, nauczyciel szkoły średniej B. Riech, rektor Saborowski, Paul Gasse. Szkoła miejska podlegała pod inspekcję okręgowego radcy szkolnego Hinze w Chojnie. Od dnia 01.04.1927 roku szkoła średnia zostaje uznana przez ministerstwo. Egzaminy – mała matura (dawniej jednoroczne) są od teraz państwowe. Miasto otrzymuje dotację od państwa na pokrycie kosztów. Tadeusz Kołucki, 28.09.2015r. Gryfino

Źródła: Benno Riech – „Stadtchronik Bad Schönfließ Neumark”
Bad Schönfließ 1922 r. Benno Riech – „Chronik der Kirche zu St.Marien in Bad Schönfließ”
Bad Schönfließ 1928 r. Königsberger Kreiskalender Neumark, 1931, Neudamm, str.101-106 Roczniki – „Heimatzeitung Kreis Königsberg-Neumark”, lata 1956 – 1990 Zdjęcia szkoły pochodzą ze zbioru autora tego opracowania.